

ЗВІТ

про роботу Радників з питань внутрішньо переміщених осіб Міністерства соціальної політики України за період з 1 по 30 червня 2016 року

I. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ПРОГРАМУ

Програма «Посилення участі громадянського суспільства у роботі Міністерства соціальної політики України та процесі національного примирення» (далі - Програма) запроваджена спільно Міністерством соціальної політики України та з канадською неурядовою організацією “Stabilization Support Services” за підтримки Уряду Великої Британії. В рамках програми 29 радників з питань внутрішньо переміщених осіб (далі - ВПО), обрані шляхом прозорого конкурсу, працюють при Міністерстві соціальної політики України. Із них 27 радників представлені на регіональних рівнях та 2 – на центральному рівні. Радники разом з Міністерством соціальної політики України та органами місцевої влади займаються вирішенням проблемних питань ВПО у конкретних регіонах. Підготовчий етап програми на національному рівні розпочався 1 вересня 2015 року. 15 вересня регіональні радники прийняли перших громадян.

За даними структурних підрозділів соціального захисту населення обласних та Київської міськдержадміністрацій, за станом на 29 червня 2016 р. взято на облік 1 788 527 переселенців або 1 447 343 сім'ї з Донбасу і Криму. З початку 2016 р. отримувачам допомоги профінансовано 1 650 066 тис. грн¹.

Інформація про Програму постійно поширюється серед ВПО, державні служби все частіше звертаються до Радників за консультаціями та направляють громадян на особистий прийом.

II. АДВОКАЦІЙНА ТА ЗАКОНОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ РАДНИКІВ

У зв'язку з прийняттям постанов Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 № 352 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 509»² та № 365 «Деякі питання здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»³, виникла низка проблемних питань реалізації їх положень.

22 червня 2016 року відбулась зустріч Міністра соціальної політики А. Реви з представниками громадських організацій, котрі опікуються правами ВПО. Зокрема, для підготовки пропозицій щодо внесення змін у постанову Кабінету Міністрів України №637 від 05.11.2014 “Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам”⁴ було створено робочу групу у складі представників понад десяти різних громадських організацій. У якості спостерігача в роботі цієї групи,

¹http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=190694&cat_id=107177

²<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/352-2016-%D0%BF>

³<http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249110200>

⁴<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/637-2014-%D0%BF>

установче засідання якої відбулося 24 червня, взяв участь Радник по м. Києву. Ним на розгляд Міністра була внесена пропозиція про направлення роз'яснень регіональним Департаментам про особливості реалізації нових нормативних актів. Такі документи були підготовлені⁵, що дозволило значно спростити роботу з поновлення та призначення виплат ВПО.

В червні командою Радників було започатковано моніторинг ситуації з припинення соціальних та пенсійних виплат людям з інвалідністю. Особливу увагу було приділено випадкам, де люди залишилися без засобів до існування. На підставі моніторингу проект поінформував Уповноваженого Президента України у справах людей з інвалідністю щодо порушення прав таких людей. Моніторинг буде продовжено на постійній основі.

Радник в Запорізькій області наголошує на проблемах, які виникли у зв'язку з кампанією по заміні пенсійних посвідчень на електронні для ВПО. Люди масово звертаються до регіональних управлінь Пенсійного фонду, утворюються черги (в Бердянську черга з 2000 осіб). За його інформацією, обробка документів проходить дуже повільно через недостатність оргтехніки для сканування документів.

Радник в Луганській області звертає увагу на складну процедуру відкриття рахунку в ПАТ «Ощадбанк» для пенсійних виплат ВПО маломобільними громадянами. Разом із тим, це питання вимагає якнайшвидшої розробки відповідних методологічних рекомендацій для забезпечення реалізації нормативного акта.

У зв'язку з викладеним, радниками регіонального рівня проведено моніторинг процедур оформлення документів в ПАТ «Ощадбанк» для малорухомих людей та людей з інвалідністю. Його результати було передано Уповноваженому Президента України у справах людей з інвалідністю, а також складено інформаційний запит на адресу керівництва ПАТ «Ощадбанк».

На підставі моніторингових роботи Управлінь праці та соціального захисту населення (УПСЗН) та територіальних управлінь Пенсійного фонду були складені аналітичні записки до Мінсоцполітики з проханням звернути увагу на ситуацію, що склалася.

Розпочато загальноукраїнський моніторинг дотримання прав ромів ВПО, в межах якого протягом місяця в регіонах з високою щільністю проживання таких осіб Радниками на постійній основі проводились дослідження дотримання їх прав та надавалась правова допомога постраждалим. Моніторинг сприятиме реалізації ромської програмної ініціативи Міжнародного фонду «Відродження».

Радниками національного рівня у червні в рамках Проекту підготовлено:

- правовий висновок щодо законності витребування СБУ у органів соціального захисту баз персональних даних ВПО та пропозиції щодо можливого порядку обміну інформацією;
- законопроект про соціальний та правовий захист жертв збройного конфлікту, який доповнить діюче законодавство необхідною термінологією, а також визначить основи соціального та правового захисту таких жертв;

⁵http://www.radnyk.org/uploads/7/6/6/5/76650087/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D1%8F%D1%81%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_23.06.pdf

- пропозиції щодо удосконалення надання державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям (постанова КМУ від 21.08.2001р. № 1091);
- проект типового Положення про комісію з питань призначення (відновлення) соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам.

Радниками взято участь в роботі над низкою законопроектів щодо звільнення від судового збору за позовами про захист прав ВПО, щодо збільшення строків позовної давності та термінів виконання рішень суду у спорах про захист прав ВПО та щодо майна на тимчасово окупованій території і в зоні проведення АТО.

Складовою частиною Проекту є тренінгова програма «Актуальні питання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб», яка охопить всі регіони України і триватиме з червня 2016 по березень 2017 р. Перший тренінг для соціальних фахівців районного та обласного рівнів за участі Радника в Черкаській області пройшов вже 29 червня 2016 р. в м. Черкаси.

III. АНАЛІЗ ЗВЕРНЕНЬ ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ

У червні 2016 р. спостерігалось скорочення кількості звернень від ВПО і натомість значне збільшення запитів щодо проведення тренінгів, зустрічей та консультацій від працівників УПСЗН. ВПО, які протягом тривалого періоду залишалися заручниками правової колізії щодо дійсності довідок ВПО, фактично втратили хист до захисту своїх прав. Серед заявників домінують пенсіонери, позбавлені пенсії, як єдиного джерела до існування, а також інші особи, які живуть за рахунок соціальних допомог.

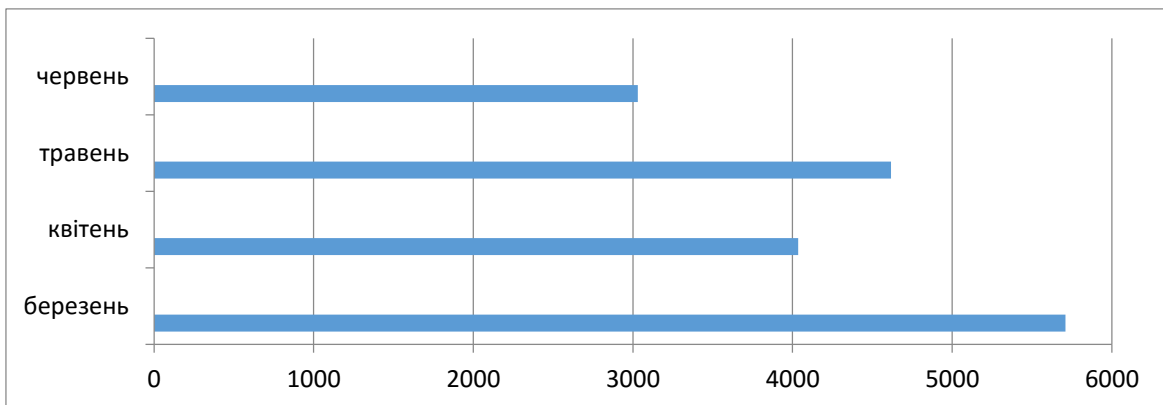
Внесення урядом змін до Постанов 509 та 637, окрім розв'язання правової колізії щодо проставляння штампів на довідках ВПО, породило цілу низку питань, одне з яких, доступ до житла ВПО представників комісій та складання актів обстеження побутових умов. ВПО зазначають, що навіть теоретична можливість такої перевірки, призводить до погроз про виселення з боку орендодавців. Близько третини ВПО відмовились від реєстрації заяв до Радників та фіксації їх імен, посиляючись на страх розголосу та втрати житла.

Як наслідок, офіційно на особистий прийом до Радників звернулось 3030 громадян, що на третину менше, ніж у травні (було 4616), та на 47 %, ніж у березні (було 5710) (див. Діаграму 1).

Загальна тенденція до зменшення кількості офіційних звернень спостерігається і серед тих заявників, які системно користувалися допомогою Радників від початку роботи проекту.

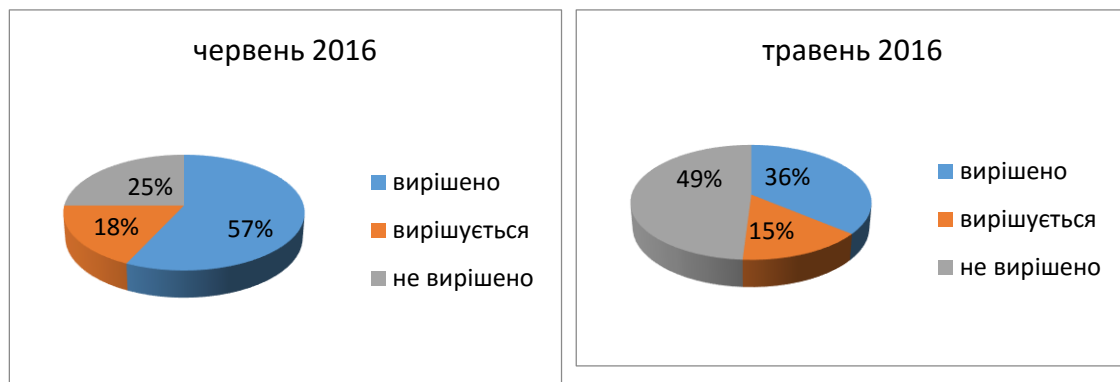
Із загальної кількості звернень питома вага питань, вирішених Радниками у співпраці з державними органами та органами місцевого самоврядування, складає 57 % або 1720 звернень (див. Діаграму 2). Питома вага питань, які перебувають у стадії вирішення, складає 18 % або 585 звернень, у той час як невирішених питань залишається 25 % або 717 звернень.

Діаграма 1. Динаміка звернень ВПО до Радників, осіб

Варто відзначити позитивну зміну структури результатів розгляду звернень. Якщо у травні на невирішені питання припадало 49 % загальної кількості звернень, то у червні питома вага скоротилася до 25 %. У той же час, частка вирішених питань зросла з 36 % у травні до 57 % у червні п. р.

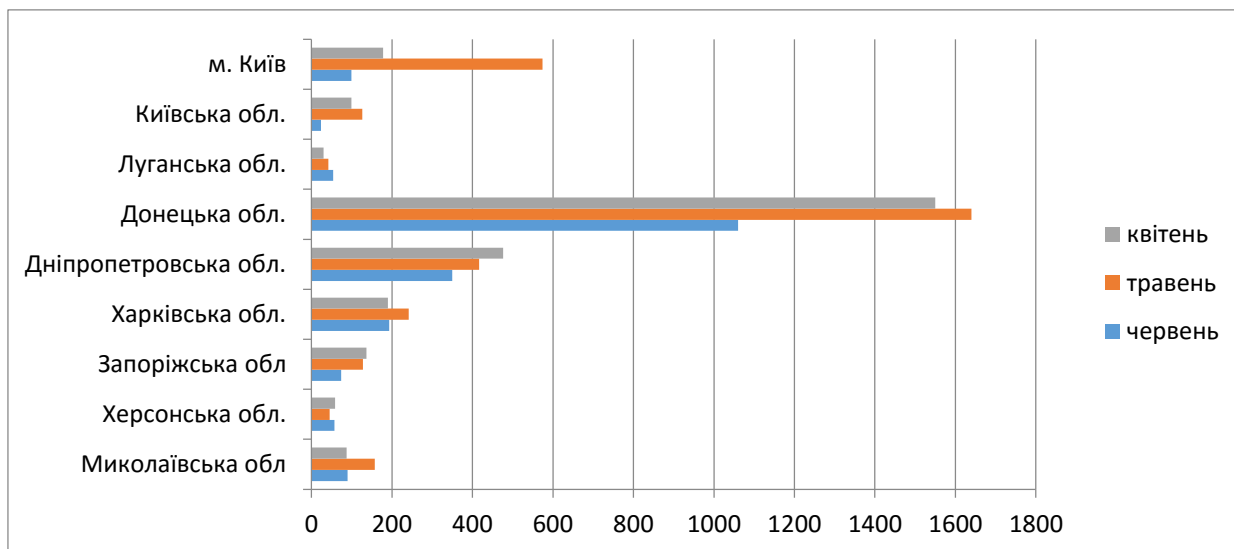
Діаграма 2. Результати розгляду Радниками звернень внутрішньо переміщених осіб, % по місяцях

Найбільше по допомогу звернулося в Донецькій (1060 осіб, 1640 - в травні, 1550 - в квітні), Дніпропетровській (350 осіб) та Харківській (193) областях (див. Діаграму 3).

У звітному періоді зареєстровано 4338 клопотань, які вирішено в результаті дій Радників у співпраці з державними структурами та органами місцевого самоврядування по ВПО з різних питань (у травні вирішено 2123 клопотань). Аналіз засвідчує зростання кількості вирішених клопотань в 1,6 раза.

Діаграма 3. Регіональний розподіл звернень у квітні-червні, осіб

У червні 2016 р., як і в попередні місяці, була велика кількість ВПО, які потребували виключно допомоги в оформленні довідок, адресної допомоги, з призначення та поновлення соціальних виплат та пенсій. Здебільшого, на момент звернення, ВПО мали затримки з виплат понад півроку. Радники наголошують на загостренні потреби в гуманітарній допомозі, здебільшого продуктів харчування та медикаментів. Наразі ці питання вирішуються шляхом взаємодії з волонтерськими та громадськими організаціями.

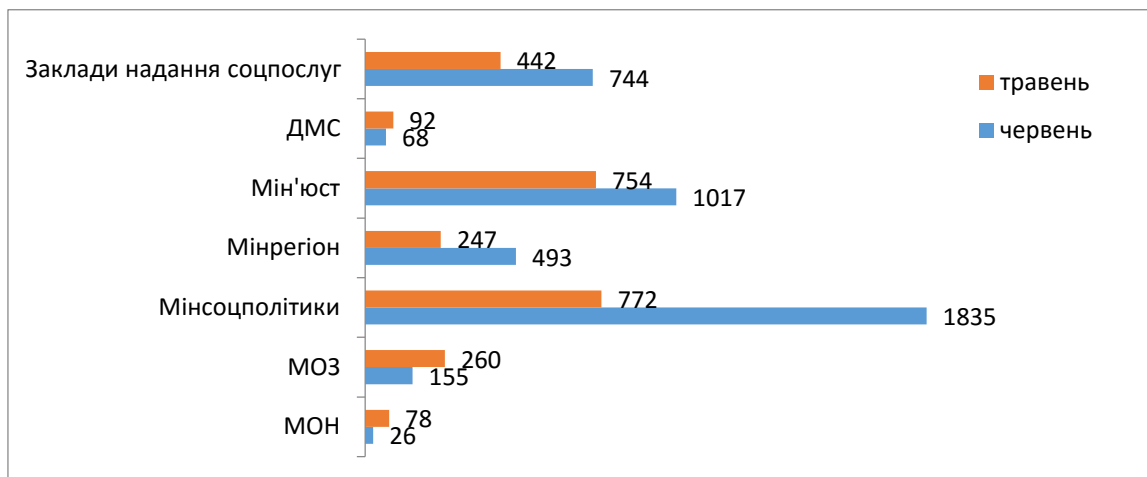
ІV. СПІВПРАЦЯ З ОРГАНАМИ ВЛАДИ І МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ГРОМАДСЬКИМИ ОБ'ЄДНАННЯМИ ТА НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Для вирішення поточних проблемних питань внутрішньо переміщених осіб Радники активно співпрацюють з міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо розробки програм фінансування допомоги ВПО з місцевих бюджетів.

Упродовж звітного періоду Радники брали активну участь у нарадах різного рівня щодо підвищення ефективності роботи УПСЗН, служб у справах дітей, територіальних органів ДМС, центрів зайнятості в частині роботи з ВПО та напрацьовували механізми максимально тісної взаємодії. У той же час Радники в Луганській та Запорізькій областях звертають увагу на необхідність приділення структурними підрозділами місцевих держадміністрацій з питань соціального захисту населення щодо підвищення ефективності їх роботи або тимчасового перерозподілу функціональних обов'язків серед співробітників у зв'язку з необхідністю забезпечення реалізації прийнятих 08.06.2016 постанов Кабінету Міністрів України № 352 та № 365. Це дозволить уникнути великих черг серед ВПО (переважна більшість яких – пенсійного віку), забезпечить оперативне проведення працівниками УПСЗН перевірок місць їх фактичного проживання.

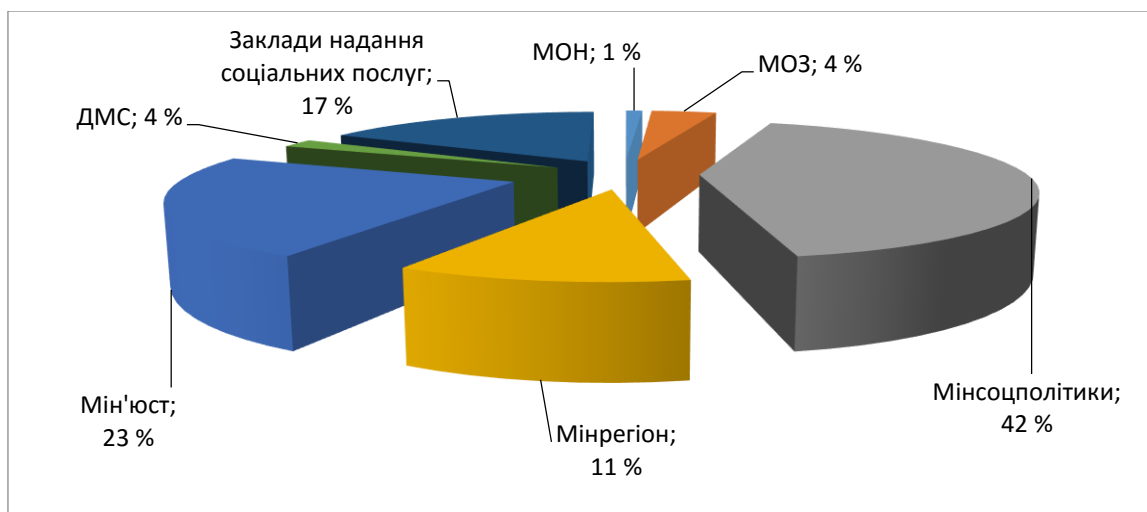
У звітному періоді зареєстровано 4338 клопотань від ВПО Радникам з різних питань, що були вирішені (в попередньому місяці було 2123), що в півтора рази перевищує показник попереднього періоду.

Діаграма 4. Партнери Радників у розв'язанні проблем ВПО, кількість вирішених звернень

Найбільше задоволених клопотань в червні (див. Діаграму 4 та Діаграму 5) було щодо статусу ВПО, соціальних виплат та допомог (1835 або 42 % всіх вирішених клопотань, в травні - 36 %). В червні вирішено питань за сприяння Радників і структур Мінсоцполітики майже в 2,4 рази більше, ніж в травні.

Діаграма 5. Вирішити проблеми ВПО в червні 2016 року Радникам допомогли, у % до вирішених звернень

Високий показник задоволених в червні клопотань припадає на юридичні питання – 1017 клопотань або 23 % - щодо надання безкоштовних юридичних консультацій та представництва інтересів ВПО в органах державної влади. Це майже в 2 рази більше, ніж в попередньому місяці (задоволено 764 звернень або 32 %). Актуальним є питання направлення до державних і недержавних закладів

надання соціальних послуг – 744 клопотань або 17 %. Крім того, у співпраці з державними структурами і громадськими організаціями Радниками задоволено 62 клопотання стосовно забезпечення ліками.

Радники усіх областей відзначають сталу тенденцію запитів щодо забезпечення родин ВПО постійним житлом. В червні задоволено 11 таких клопотань. Радники інформують, що збільшуються звернення від переміщених осіб, які планують залишитися на новому місці проживання.

Особливою характеристикою звітного місяця є збільшення задоволених клопотань з питань забезпечення тимчасовим житлом. В червні задоволених клопотань було 482, що в 6 раз більше ніж у травні (77 клопотань). Лідером по забезпеченню тимчасовим житлом є Радник в Донецькій області (вирішено 386 звернень, що складає майже 80 % від задоволених Радниками звернень з цієї тематики по Україні).

Радники з метою уникнення соціальної напруги серед ВПО тісно співпрацюють з органами місцевого самоврядування та міжнародними гуманітарними організаціями. Так, Радник в Донецькій області спільно з Всесвітньою продовольчою програмою (WFP) та Донецькою ОДА реалізує гуманітарний проект з допомоги людям, які не отримували соціальних виплат понад 5 місяців. Донецькою ОДА були направлені листи УПСЗН з проханням надати списки ВПО, які знаходяться в складних умовах та потребують допомоги. Майже всі Управління соціального захисту області надали міжнародній організації списки отримувачів. Деякі Управління надали не повну та не коректну інформацію. Наприклад, Управління м. Бахмут надало список з 298 осіб, тоді як в місті офіційно зареєстровано більше ніж 90 тис ВПО. Радник в Донецькій області інформує, що жодне з чотирьох Управлінь у м. Маріуполя не надало такі списки, мотивуючи це відсутністю захищеного каналу зв'язку по електронній пошті. Очікується розподіл ваучерів або продуктових наборів серед 15 тис. ВПО.

Радником в Луганській області здійснено моніторинговий спільний візит із представниками гуманітарної організації ACF до населеного пункту Трьохізбенка, що знаходиться на лінії розмежування, де було проведено зустріч із керівником селищної військово - цивільної адміністрації та мешканцями. Під час зустрічей було досягнуто домовленості щодо залучення допомоги українських та міжнародних благодійних організацій до вирішення проблем ВПО, які проживають на території села.

Радником в Херсонській області в рамках візиту до Генічеського району проведено зустріч з керівництвом Херсонського районного Меджлісу, де обговорювались потреби кримських татар, які проживають на території області. За словами очільника Меджлісу, у Генічеському проживає біля 8000 кримських татар, але переважна більшість не реєструється як ВПО. За даними УПСЗН Генічеської РДА, в районі зареєстровано лише 67 ВПО з АР Крим.

У зв'язку із закінченням навчального року та початком шкільних канікул в червні мало місце значна кількість звернень щодо оздоровлення дітей ВПО. Радники у Запорізькій, Житомирській, Закарпатській та Черкаській областях спільно з державними структурами та органами місцевого самоуправління вирішували питання оздоровлення таких дітей в дитячих таборах. Лише в Запорізькій області, за попередніми даними, планується оздоровити 1400 дітей.

Радником в Житомирській області підготовлено інформаційно-аналітичну довідку щодо наявного житла для тимчасового розміщення ВПО в області.

Радника в Херсонській області включено до Наглядової ради проекту ЄС «Активізація громади м. Херсона для подолання проблем ВПО». Зокрема, заплановано надати 40 відремонтованих кімнат для 33 родин переселенців (117 осіб). У першу чергу житлом забезпечать сім'ї, які мають одночасно 2 соціальні категорії. Для 8 таких сімей зарезервовано 11 кімнат, де проживатиме 33 особи. Станом на кінець червня об'єкт здано в експлуатацію, триває його меблювання.

Гострою залишається проблема проживання ВПО в місцях компактного проживання (далі - МКП). Радники активно займаються питаннями розселення МКП, надання інформації та пошуку постійного житла для ВПО. Протягом звітнього періоду Радники в Запорізькій, Одеській, Київській, Херсонській, Миколаївській та Харківській областях проводили моніторинг умов проживання в МКП, виїжджали на виклики з проханням про допомогу, надавали консультації та пояснення стосовно можливостей відселення, роз'яснення по затримкам соціальних виплат та пошуку працевлаштування. Особлива увага приділялася вирішенню проблем оплати за комунальні послуги, погашенню боргів минулих періодів.

Радником в Житомирській області спільно з керівництвом ОДА, ДСНС, Житомиробленерго були вжиті заходи щодо вирішення питання енергопостачання МКП «Тетерів» (м. Коростишів). У зв'язку із накопиченням заборгованості за спожиту електроенергію (понад 600 тис. грн.) було припинено енергопостачання частини приміщень санаторію. З метою врегулювання ситуації, за сприяння Радника, видане розпорядження голови ЖОДА про відшкодування видатків на утримання ВПО та спрямовані кошти обласного бюджету на часткове покриття заборгованості з енергопостачання.

Радник в Запорізькій області взяв участь в Координаційній зустрічі ОСНЕ. Порушувалося питання вагітних жінок та жінок з новонародженими, які завагітніли від військових (за даними громадських організацій таких є біля 500) і проживають у «сірій зоні».

На сайті проекту www.radnyk.org постійно надається вся інформація про діяльність Радників на місцях та корисні інформаційні матеріали для ВПО.